

stopzetting van de Marshall-hulp. Tal van landen boycotten Nederlandse vliegtuigen (alleen via 'n gevaarlijke omweg, het eiland Mauritius, houdt de KLM nog 'n verbinding met Batavia in stand). Het Republikeinse leger blijkt voorts helemaal niet verslagen; een guerillastrijd doet de Nederlandse verliezen snel oplopen. Wie rekenen kan, weet dat het op den duur ook militair een verloren zaak is, want hoe kun je oorlog voeren zonder verbindingen?

Als Nederland tenslotte na veel tegenpartelen door de knieën gaat en conform de resoluties van de Veiligheidsraad (Amerika) de gevangengenomen regering van de Republiek naar Djokja terugbrengt (Van Roijen-Roem-akkoord), treedt Beel af als Hoge Commissaris. Zijn politiek heeft gefaald. Nederlandse en ook Ambonese militairen begrijpen er niets van.

Hebben zij niet gewonnen?

Het gebrek aan openhartige voorlichting over de gemaakte misrekeningen wrekt zich in verbittering bij de militairen die hun leven waagden in de tweede militaire actie. Het wrekt zich zelfs in Nederland na de soevereiniteitsoverdracht, wanneer in 1950 de deelstatenconstructie instort. Het was een kunstmatig bouwsel, verdacht in de ogen van elke Indonesische nationalist, als een product van een Nederlandse verdeel- en heerspolitiek, een „Colijnse” opdeling van Indonesië, zeggen ze. Het punt zal de verhouding tussen Nederland en Indonesië nog lang verzieken.

Beel was woedend op de Oost-Indonesische premier Anak Agoeng toen deze na de militaire operatie weigerde naar Batavia te komen om deel te ne-

men aan de vorming van een federale regering buiten de Republiek om. En Drees moet nog altijd boos zijn op Anak Agoeng omdat deze Nederland in de kou liet staan toen het erop aankwam. Maar afgezien van zijn eigen opvattingen had Anak Agoeng, gezien de houding van het Oost-Indonesische parlement, in feite geen andere keus. De misrekening van de Nederlandse politici was, dat zij niet beseften hoe sterk de Republiek Indonesië leefde ook in de harten van de Oost-Indonesiers.

Ambon

Zelfs op Ambon, wat algemeen in Nederland beschouwd werd als een van de meest pro-Nederlandse eilanden, was in die dagen een sterke pro-Republikeinse stroming, maar wie in Nederland wist dat?

Op 16 december, drie dagen voor de militaire operatie, zijn er verkiezingen voor een nieuwe Zuid-Molukkenraad, waarbij de Partai-Indonesia Merdeka, opgericht op de veelzeggende datum van 17 augustus 1946, een meerderheid verwerft.

De verslagen verkiezingskandidaten hebben moeite zich bij dit feit neer te leggen evenals de Ambonese KNIL-militairen, die bij Nederland willen blijven. Verontrust zijn ze ook door het aftreden van het kabinet-Anak Agoeng van de deelstaat Oost-Indonesië, waarvan ze deel uitmaken. Welke kant gaat het uit? Wordt het geen tijd om snel uit deze deelstaat te treden, die zich solidair toont met de Republiek Indonesia?

Een telegram van een commissie, die belangen van Ambonezen behartigt in

Batavia doet een aantal lokale politici bijeenkomen onder leiding van ir. J. A. Manusama in het gebouw van de Algemene Middelbare School. Besloten wordt vlak na de kerstdagen 27 december een grote bijeenkomst te beleggen over de staatkundige toekomst van de Zuid-Molukken. Een comité voornamelijk bestaande uit verslagen verkiezingskandidaten zal zich daarmee belasten, maar ir. Manusama, die ook niet gekozen is bij de verkiezingen, doet echter niet mee.

De bijeenkomst gaat overigens niet door. De (Ambonese) resident Pellau-pessy reageert op de plannen met een vergaderverbod omdat hij ernstige onlusten vreest tussen deze groepering en de republikeins-gezinde Ambonezen. Later zal hij over het comité dat de bijeenkomst wilde beleggen, opmerken: „dat was eigenlijk het begin van de R.M.S.”

Beeld

Het zijn feiten die volstrekt niet doordringen tot Nederland. Een sterke pro-Republikeinse stroming past niet in het beeld dat men van Oost-Indonesië heeft. Het zullen echter de deelstaten zijn, die Nederland het onmogelijk maken een politiek alternatief aan de Veiligheidsraad voor te leggen. Geen oplossing zonder de Republiek! Het Van Royen-Roem-akkoord in mei '49 opent de weg tot de terugkeer van Soekarno en Hatta in Djokja. Roem herinnert zich dat Nederlandse soldaten in Djokja, als ze het bioscoopnieuws zien, woedend worden en verontwaardigd in de lucht schieten. Is dan alles vergeefs geweest?

Nu, na dertig jaar, reizen Nederlandse officieren naar Indonesië om samen met hun vroegere tegenstanders iets van de krijgsgeschiedenis van die tijd vast te leggen. Op K.M.A.-reunie's in Breda komen vroegere Indonesische TNI-officieren. Nederlanders die indertijd nog op Java hebben gevochten maken vakantiereizen naar Indonesië om nog eens de plaatsen op te zoeken waar ze vroeger gelegerd waren en ze verwonderen zich over de afwezigheid van enige rancune bij de Indonesische vrijheidsstrijders van toen. Vaak bezoeken ze ook de kerkhoven in Djakarta en Semarang waar de Nederlandse jongens liggen, die toen gesneuveld zijn. Javanen houden de graven keurig bij. Maar Nederlandse predikanten in Indonesië die soms gevraagd wordt te spreken bij een van de begraafplaatsen, weten dan eigenlijk niet goed wat ze moeten zeggen.

(BvK)

Terugkeer Indonesische vrijheidsstrijders in Djokja, 29 juni 1949